Pán doktor, vy nie ste odtiaľto

Príbehy z ambulancie s prízvukom

Dr. Erkin

Pán doktor,
vy nie ste odtiaľto

Príbehy z ambulancie s prízvukom

Dr. Erkin
drerkin.eu

Poznámka autora

Všetky príbehy v tejto knihe vychádzajú z mojej praxe. Mená, miesta a podrobnosti som zmenil a mnohé postavy sú poskladané z viacerých ľudí. Niektoré slová som zámerne nechal v takej podobe, v akej som ich vtedy vyslovil.

Krátke interlúdiá medzi kapitolami sú vymyslené scénky. Nedorozumenia, z ktorých vznikli, sa mi však v ambulancii naozaj stávali.

Kniha nie je zdravotníckou príručkou a nenahrádza vyšetrenie u lekára.

© 2026 Dr. Erkin
drerkin.eu
Testovacia verzia, október 2026

Obsah

Prológ. Odkiaľ ste?....6

ČASŤ I. PRÍCHOD....8
1. Jazyk, ktorý sa láme....9
Interlúdium: Bradavica....12
2. Paragraf namiesto pacienta....13
3. Sestrička....16
Interlúdium: Stolica....19

ČASŤ II. ČAKÁREŇ....20
4. Igelitka s liekmi....21
5. Len recept, pán doktor....24
Interlúdium: Nedeľa....29
6. Priviedla ho manželka....30
7. Pre istotu....34
8. Mesto, kde sa lieči celý život....36
Interlúdium: Kúriť....39
9. Každý štvrtok....40
10. Čo nepochopím....42
Interlúdium: Koža....45
11. Teraz sa pýtam ja....46

ČASŤ III. ČO SOM SI PRINIESOL....49
12. Jeden pacient, štyri krajiny....50
13. Čo som si nechal a čo som musel zabudnúť....52
14. Papier....55
Interlúdium: Trus....58
15. Chrbát v pondelok....59
16. Pacient s prízvukom....61
17. Čo tu robia lepšie....63
Interlúdium: Cholesterol....65

ČASŤ IV. ČO ZOSTÁVA PO PROTOKOLE....66
18. Snímka....67
19. Svoji....69
Interlúdium: Voňať....71
20. Druhé poschodie bez výťahu....72
21. Telefonát o tretej....74

22. Ruky.....76
Epilóg. Odtiaľto?.....77
O autorovi.....78

Prológ. Odkiaľ ste?

Prvý pacient v ten deň mal 81 rokov a ruky, ktoré poznali zem lepšie ako lekárov.

Sadol si opatrne, tak, ako si sadajú ľudia, ktorí presne vedia, kde ich bolí. Košeľu si rozopol sám, skôr ako som stihol niečo povedať. Voňala dymom a senom a na manžete mala zaschnutú kvapku vosku. Pozeral sa na stenu. Počúval som jeho srdce: nepravidelné, unavené, tvrdohlavé. Také srdce nesie človeka ešte roky, ak mu v tom nikto nebráni.

Potom som prehovoril. Tri vety, možno štyri.

Otočil hlavu a prvýkrát sa na mňa naozaj pozrel.

– Pán doktor, vy nie ste odtiaľto.

Povedal to bez otáznika.

– Odkiaľ ste?

V hlave sa mi otvorila mapa. Kirgizsko. Moskva, Petrohrad. Španielsko. Soul, Quito. Na celú tú mapu som mal asi desať minút.

– Z Kirgizska.

Prikývol, akoby tým bolo všetko jasné. Potom sa zamyslel.

– A to je kde?

– Ďaleko.

– To je vidieť, – povedal a začal si zapínať košeľu.

Odvtedy mi tú otázku položili možno tisíckrát. V čakárni, v lekárni, pri pokladni, na stanici v Trnave. Zo zvedavosti, z nedôvery, raz s takou nehou, že som nevedel odpovedať.

Odpoveď sa za tie roky menila.

Až raz za mňa odpovedal niekto iný.

ČASŤ I. PRÍCHOD

1. Jazyk, ktorý sa láme

Po päťdesiatke mi znova začal mutovať hlas.

Nie ten, ktorý počuť. Ten, ktorým lekár hovorí pacientovi, kto je a prečo mu môže veriť. Prišiel som so všetkým, čo som vedel, a bez slov, ktorými by som to povedal.

Po rusky som celý život vedel povedať zlú správu tak, aby ju človek uniesol. Po španielsky som sa naučil žartovať pri posteliach ťažko chorých. Smiali sa. Po slovensky som vedel povedať „dobrý deň“ a „vyzlečte sa, prosím“. To druhé som hovoril priskoro.

Pre človeka, ktorý myslí po rusky, je slovenčina zradná. Polovica slov znie ako doma. Práve tá polovica klame.

Pamätám si pacientku z druhého týždňa. Stála ešte vo dverách a ja som už videl ten jemný žltkastý nádych na očných bielkach, ktorý sa nedá prehliadnuť, keď ho človek videl tisíckrát. Telo hovorilo jasne, jazykom, ktorý ovládam lepšie ako materinský.

Potreboval som jedno slovo. Žltačka. Ráno som ho ešte poznal.

Pacientka čakala. Ja som čakal. Medzi nami viselo slovo, ktoré som mal na jazyku a nevedel som ho vysloviť. Nakoniec som ukázal prstom

na jej oči, potom na svoje a potom na žltú obálku na stole.

Pochopila skôr, ako som to slovo našiel.

Večer som stál v kuchyni nad slovníkom a prvýkrát za 30 rokov som sa bál ísť ráno do práce.

Ráno som šiel.

V ľavom vrecku plášťa som odvtedy nosil papierik: zápcha, závrat, záha. Tri slová na „zá“, ktoré sa mi v hlave neustále zamieňali. Pacient raz povedal, že má závrat. Spýtal som sa ho, kedy mal naposledy stolicu. Pozrel sa na mňa ako na šarlatána, ktorý k tomu ešte nevie po slovensky.

Jeden starý pán mi raz celú vetu zopakoval, pomaly a zreteľne, ako sa hovorí s deťmi. Potom ma potľapkal po ruke.

– To nič, pán doktor. Aj môj vnuk sa učí.

Vnukovi bolo sedem.

Bolesť sa našťastie ukazuje prstom.

Hlas sa mi lámal mesiace. Raz vysoko, raz hlboko, niekedy vôbec.

Jedného dňa som si všimol, že som celé vyšetrenie zvládol bez toho, aby som myslel na slová. Pacientka si obliekala kabát. Vo dverách sa otočila.

– Vy už hovoríte skoro ako my.

Skoro.

Interlúdium: Bradavica

Pacientka si stiahne blúzku z pleca. Na koži malý tvrdý hrbolček.

Skloním sa bližšie.

– Máte tu peknú bradavku.

Ticho.

Pozrie na plece. Potom na mňa.

– Na pleci?

– Áno. Malá, ale pekná. Nebojte sa.

– Pán doktor, ja som celý život bola v tom, že ich mám len dve.

– Teraz máte tri.

Zapíšem to do karty.

– A nabudúce si ju pozrieme ešte raz.

2. Paragraf namiesto pacienta

Na stole ležal hárok s otázkami a pri každej štyri krúžky. A, B, C, D.

Za mnou bolo 30 rokov medicíny. Ruky si pamätali, aká je na dotyk slezina, ktorá je väčšia, ako má byť. Uši poznali šelest, ktorý počuť len vtedy, keď pacient leží na ľavom boku. Nič z toho tu nebolo treba. Treba bolo vyfarbiť krúžok.

Skúšku zostavujú ľudia, ktorí chcú, aby sme vedeli všetko. Rozumiem im. Len som netušil, koľko z toho „všetkého“ leží v učebniciach prvého ročníka.

Vedeli sme, z ktorých predmetov sa skúša. Z čoho presne, koľko bodov treba a ako sa rátajú, sa nedalo zistiť nikde.

Učil som sa po nociach, s aplikáciou v telefóne, ako študent, ktorým som bol naposledy v krajine, ktorá už neexistuje. Raz okolo druhej som nevedel odpovedať na otázku o enzýme, ktorý som ako 19-ročný vedel nakresliť spamäti. Prvýkrát som vek pocítil v hlave skôr ako v kolenách.

Ráno som mal 22 pacientov. Na enzým sa nespýtal ani jeden.

V deň skúšky sme čakali na chodbe. Najmladší mal 26 rokov a ruky, ktoré nevedel, kam dať.

Na krku mu tepna bila tak, ako by sa mi u pacienta nepáčilo.

Podišiel som k nemu.

– Vydýchnite dlhšie, ako sa nadýchnete. Štyri dnu, osem von.

Pozrel sa na mňa ako na blázna. Potom to skúsil. Pri treťom výdychu mu klesli plecia.

Mohol byť mojím synom.

Otázka číslo 41 chcela vedieť presný názov zákona. Položil som ceruzku a dlho som sa pozeral z okna na parkovisko. Pamätal som si, ako vonia izba, v ktorej niekto zomiera, a v ktorej chvíli treba prestať hovoriť. Názov zákona som si nepamätal.

Zasmial som sa. Potichu, aby ma nevylúčili.

Cez uličku som videl chlapca z chodby. Dýchal. Štyri dnu, osem von.

Vyfarbil som C.

Na druhý deň sa ma v ambulancii starý pán so zlým kolenom spýtal, kde som včera bol.

– Na skúške.

Zdvihol obočie.

– Vy? Na skúške? A ako ste dopadli?

– Ešte neviem.

Chvíľu rozmýšľal. Potom si vyhrnul nohavicu nad koleno.

– To nevadí. Mňa vyšetrite aj bez papiera.

3. Sestrička

Sestrička bola v tej ambulancii dlhšie ako stôl, počítač aj obraz s horami na stene. Dlhšie ako traja lekári predo mnou.

Prvý deň si ma premerala ponad okuliare. Pomaly, od topánok po prízvuk.

– Kávu pijete s mliekom?

– Bez.

– Dobre, – povedala. – Aspoň niečo.

Ambulancia mala dve pamäte: počítač a ju. Počítač padal častejšie.

Podľa toho, ako sa otvorili dvere čakárne, vedela, kto prišiel. Vedela, ktorá pani nepovie pravdu, kým vedľa nej sedí manžel, a ktorý pán klame o pití iba v pondelok. Vedela, čí syn je v Anglicku a čia dcéra sa neozvala od Vianoc. V kartách nič z toho nebolo.

Nikdy mi nepovedala, že som sa po slovensky pomýlil. Namiesto toho som ráno na monitore našiel žltý papierik. Jedno slovo, správne napísané, bez komentára. Prvé bolo „žltačka“. Ako sa to dozvedela, neviem dodnes. Prvýkrát po rokoch som sa začervenal. Za prvý rok ich bolo okolo obrazovky toľko, že som cez ne takmer nevidel výsledky.

V októbri prišiel pán, 79 rokov, tlak 190 na 100. Hlava ho vraj nebolela. Keď si vyhŕňal rukáv, prsty sa mu jemne triasli a na krku mu pulzovala žila, ktorá sa mi nepáčila.

Napísal som výmenný lístok do nemocnice. Rýchlo a presne, ako tisíckrát predtým.

Sestrička ho prečítala, položila na stôl a jedným prstom ho posunula späť ku mne.

– Pán doktor, tu to tak nefunguje.

– Prečo?

– Nepôjde. Doma mu leží žena po porážke a nikoho iného nemá. Poďakuje sa, vyjde von a pôjde domov. A k nám už nepríde.

Pozrel som na pána. Pán pozeral do zeme.

– Zavolajte synovi do Trnavy, – povedala potichu. – A tabletky mu dajte na ráno. Večer chodí kŕmiť sliepky a zabúda.

Zavolal som synovi. Syn prišiel v sobotu. O dva týždne mal pán 145 na 85.

Diplom z kardiológie nemala. Mala v hlave 41 rokov tohto kraja.

Pacientov bez kartičky poistenca posielala domov s takým pokojom, že sa vrátili do dvadsiatich minút. S poisťovňou telefonovala pokojne a presne tak dlho, kým nemala, čo chcela. Mňa si zatiaľ len pozorovala.

V zime som si všimol, že si večer pri počítači šúcha zápästie. Ráno jej prsty na myši neposlúchali. Požiadal som ju, nech mi ukáže ruku, a poklepal som jej dvoma prstami na vnútornú stranu zápästia. Ucukla, akoby ju kopla elektrina.

– Mne nič nie je. Ja tu robím.

Na druhý deň som jej na monitor nalepil žltý papierik. Tri slová, správne napísané: „ortéza na noc“.

Nepovedala nič. O týždeň mi oznámila, že už spí celú noc. „Ďakujem“ nepovedala.

Jedného rána bol monitor čistý. Ani jeden nový papierik. Sedel som pred ním dlhšie, ako bolo treba, a nevedel som, či som sa zlepšil, alebo to vzdala.

Na druhý deň tam bol znova. Jedno slovo, dvakrát podčiarknuté: „stolica“.

Pochopil som ho až o týždeň.

Interlúdium: Stolica

– A do stolice chodíte často?

– Každé ráno, pán doktor. Ako hodinky.

– Každé ráno? Autobusom?

Pauza.

– Nie… doma.

– Doma je najlepšie. Ja som tam bol iba raz. Veľa ľudí, všetci sa ponáhľajú.

Pacientka na mňa pozerá.

Sestrička od počítača, bez toho, aby otočila hlavu:

– Pán doktor myslí Bratislavu.

Pacientka vydýchne.

– Do Bratislavy? Nikdy.

Chvíľu mlčí. Potom sa nakloní bližšie.

– A vy, pán doktor? Do tej svojej chodíte?

– Málokedy.

Pokrúti hlavou.

– To nie je zdravé.

– Viem. Zapíšem si to do karty.

ČASŤ II. ČAKÁREŇ

4. Igelitka s liekmi

Lieky nosia ľudia do ambulancie v tom, čo majú poruke.

Mladí v mobile. Muž s tlakom 170 mi na displeji ukázal fotku škatuľky, palcom cez polovicu názvu.

– To je tá biela, – povedal.

Biele sú všetky.

Jeden pán nosil lieky v krabici od topánok s vekom prelepeným leukoplastom. Na veku stálo fixkou: „LIEKY. NEOTVÁRAŤ.“

Jedna pani mi prinášala iba prázdne obaly, starostlivo vystrihnuté nožnicami. Lieky nechávala doma, aby sa jej cestou nepokazili.

V ten utorok priniesla pani, ktorá mala 84 rokov, všetko v igelitke z potravín.

Skôr ako vošla, sestrička si posunula okuliare na koniec nosa.

– Má tam aj jednu, čo nie je jej, – povedala. Viac nepovedala.

Pani si sadla, igelitku si položila na kolená a chvíľu ju držala oboma rukami. Bola vyšúchaná do mäkka, s nápisom, ktorý sa už nedal prečítať.

– Pán doktor, tu je všetko, čo beriem.

Vykladala to na stôl. Jedenásť škatuliek. Niektoré nové, iné so zaoblenými rohmi od nosenia. Na každej bolo jej rukou napísané „ráno“, „večer“ alebo „keď bolí“.

Na starších škatuľkách bolo písmo pevné, s veľkými slučkami. Na novších sa triaslo. Čítal som to písmo ako letokruhy.

Dva lieky na tlak, jeden od kardiológa, druhý od môjho predchodcu. O sebe nevedeli. Liek na spanie, ktorý jej kedysi dali „len na pár dní“. Tých pár dní trvalo deväť rokov. Tabletky na žalúdok, aby ostatné tabletky neublížili žalúdku.

– Spadli ste niekedy?

– Ja? Nie.

Chvíľu zaváhala.

– Dvakrát. V zime. Bolo šmykľavo.

Zmeral som jej tlak v ľahu. Potom som ju poprosil, nech sa postaví. Kým sa vystrela, tlak jej klesol o 30. Chytila sa operadla stoličky a usmiala sa, akoby sa nič nestalo.

Šmykľavo nebolo. Bolo to v škatuľkách.

Začali sme triediť. Jeden liek na tlak preč, druhý na polovicu. Ten na spanie pomaly, po štvrtinkách, lebo deväť rokov sa nedá zrušiť za jeden večer.

– Tieto dve vyhodíme, – povedal som pri škatuľkách s dátumom, ktorý dávno prešiel.

Zostala ticho dlhšie, ako bolo príjemné.

– Vyhodiť? Veď som za ne platila.

– Tak ich zaneste do lekárne. Tam ich vyhodia za vás.

Zvážila to a prikývla.

Na dne igelitky zostala ešte jedna škatuľka. Staršia ako ostatné, rohy celkom obúchané. Liek na srdce. Nebolo na nej „ráno“ ani „večer“. Bolo tam jej pevným, starým písmom napísané: „Jano“.

Pozrel som na sestričku. Sestrička pozerala do monitora.

– To je manželovo, – povedala pani pokojne. – Ten neberiem. Len ho nosím.

Medicína má na takú škatuľku jasné pravidlo.

Vrátil som jej ju.

Pani vkladala lieky späť do igelitky jeden po druhom, v poradí, ktoré poznala len ona. Janovu škatuľku dala navrch, aby sa nepomačkala.

5. Len recept, pán doktor

V piatok o štvrtej, desať minút pred koncom ordinačných hodín, prišla mladá žena.

– Len PN-ku, pán doktor. Od pondelka.

Mala 34 rokov, obhryzené nechty a telefón, ktorý jej počas vyšetrenia trikrát zavibroval v ruke. Zakaždým sa naň pozrela. Ani raz to nezdvihla.

– Ako spíte?

Zasmiala sa. Odpoveď to nebola.

Napísal som jej PN-ku na týždeň.

– Týždeň? To nejde. Stačia tri dni.

– Týždeň.

– Štyri.

Bola prvá pacientka, ktorá sa so mnou zjednávala smerom nadol.

Zostal týždeň. Vo dverách sa ešte otočila.

– A čo poviem v práci?

– Že ste chorá.

– Ja nie som chorá. Ja som len unavená.

Telefón jej znova zavibroval. Tentoraz ho vypla.

Pán mal 83 rokov a potreboval len potvrdenie k vodičskému preukazu.

– Vidím ako sokol, – povedal ešte vo dverách.

Posadil som ho pred tabuľu s písmenami. Prečítal ju celú, rýchlo a bez zaváhania. Až pri poslednom riadku som si všimol, že sa na tabuľu nepozerá. Pozeral sa na mňa.

– Vy ju viete naspamäť.

– Chodím sem dvadsať rokov, – povedal dôstojne. – Za ten čas sa nezmenila.

Otočil som tabuľu. Na druhej strane boli iné písmená. Pán prižmúril oči a dlho mlčal.

– Kam jazdíte?

– Do vinice. A v nedeľu so ženou do kostola. Ona už pešo nevládze.

Potvrdenie som mu v ten deň nepodpísal. Podpísal som mu výmenný lístok na očné. Poskladal ho na štvoro a vložil do náprsného vrecka saka.

– Do kostola nás zatiaľ odvezie sused, – povedal pri odchode. – Je evanjelik, ale jazdí dobre.

Najdlhšie mi však trvalo pochopiť pána, ktorý chodil k tlačiarni.

Prvý pondelok v mesiaci, vždy o pol ôsmej, vždy v bunde. Dvere otvoril len natoľko, aby sa nimi pretiahol bokom. V ruke držal kľúče od auta, palec na tlačidle, akoby auto pred ambulanciou mohlo každú chvíľu odísť bez neho.

– Len recept, pán doktor.

Nikdy si nesadol.

Na jedného pacienta mi zvyčajne vychádza sedem minút. On potreboval päťdesiat sekúnd a zvyšok považoval za krádež.

– Ako spíte?

– Normálne.

– Fajčíte?

– Menej.

– Menej ako kedy?

Zamyslel sa.

– Ako vtedy, keď som fajčil viac.

Lieky na tlak bral roky. Chcel ich vždy na tri mesiace. Písal som mu na jeden.

– Na tri, pán doktor. Ja robím.

– Na jeden. Ja tiež robím.

Zaťal zuby, vzal recept a o mesiac prišiel znova.

Nabudúce si sestrička sadla k tlačiarni a s vážnou tvárou do nej pozerala.

– Dnes nejako nejde.

Tlačiareň išla.

Tú polminútu navyše som využil na to, aby som sa naňho pozrel.

V decembri mal na opasku novú dierku, vyrazenú doma, nakrivo. V januári ďalšiu. Golier košele mu odstával od krku. Pod očami mal sivú farbu. Takú robí tridsať zlých nocí za sebou.

– Schudli ste.

– Konečne, – povedal. – Žena hovorí, že mám brucho.

Usmial sa.

Poslal som ho na odber krvi. Neprišiel. Poslal som ho znova, na siedmu ráno, aby to stihol do roboty. Prišiel. Výsledky boli v poriadku. To ma znepokojilo viac, ako keby neboli.

Vo februári prišiel v pondelok o pol ôsmej. V bunde, ako vždy.

Nepovedal nič.

Dvere za sebou zavrel celé. Potom si sadol. Prvýkrát za dva roky. Kľúče položil na stôl vedľa klávesnice a dlaň nechal na nich.

Sestrička neodišla. Len prestala písať. V miestnosti bolo zrazu počuť, ako bzučí žiarivka.

– Pán doktor, – povedal napokon. – Žena odišla. V novembri.

Za dverami sa plnila čakáreň. Počul som šuchot búnd, niekto si odkašľal.

Sedem minút prešlo. Potom ďalších dvadsať.

Sestrička ďalšieho nevolala.

Interlúdium: Nedeľa

– Tieto kvapky budete brať jednu nedeľu.

Pacientka sa zamračí.

– Celú nedeľu? Od rána do večera? Aj počas omše?

– Áno. Sedem dní.

– Pán doktor, nedeľa je jeden deň. Sedem dní je týždeň.

Chvíľu na ňu pozerám. Potom na kalendár na stene.

– Tak ich berte od nedele do nedele.

6. Priviedla ho manželka

Do ambulancie málokto príde sám.

Pani mala 78 rokov a priviedla syna. Synovi bolo 46 a vážil 112 kíl.

– Pán doktor, on je chudý.

Syn sa pozrel do stropu.

– Neje, – pokračovala. – V nedeľu zjedol len dva rezne.

Zmeral som mu tlak a cukor. Cukor bol vysoký. Mame som to povedal pomaly.

– To je odo mňa, – povedala potichu. – Ja som ho tak kŕmila.

Syn ju chytil za ruku.

– Mama. Ja mám štyridsaťšesť.

Starého pána priviedol vnuk. Pán zle počul a ja som zle hovoril. Vnuk si sadol medzi nás.

– Dýchajte zhlboka, – povedal som.

Vnuk sa naklonil dedovi rovno k uchu.

– DEDO, DÝCHAJ!

Dedo sa nadýchol tak, že sa mu rozopol gombík na košeli.

– Vidíte, – povedal vnuk spokojne. – Treba po našom.

Najmenej slov však mal pán, ktorého priviedla manželka.

Mal 71 rokov, 43 rokov manželstva a v ten deň ani jednu vlastnú vetu.

Vošla prvá. On za ňou, s čiapkou v ruke, ako sa kedysi chodilo na úrad. Sadla si na stoličku pre pacienta. On zostal stáť. Potom si to rozmyslela, vstala, posadila ho na svoju stoličku a sama si sadla na tú pri stene. Odtiaľ videla na nás oboch.

– Vy ste ten od Rusov?

– Z Kirgizska.

– To je jedno. Hlavne, že počúvate.

Spýtal som sa pána, čo ho trápi.

– Nič ho netrápi, – povedala pani. – Preto sme tu.

– Bolí vás niečo?

Pán sa nadýchol.

– Nebolí, – povedala pani. – On vždy povie, že nebolí. Aj keby mu odtrhlo nohu.

– Pýtam sa pána.

– Veď on vám to nepovie.

Sestrička od počítača, ani neprestala písať:

– Nepovie.

Pán sa na mňa pozrel.

– Pán doktor, – pani sa naklonila bližšie. – On na schodoch zastane. V polovici. A tvári sa, že pozerá na kvety.

Chvíľu bolo ticho.

– My na schodoch kvety nemáme.

Spýtal som sa pána, či ho vtedy niečo tlačí.

– Nič ma netlačí, – povedal.

Pravú päsť si pritom pritlačil na hrudnú kosť, presne doprostred, a chvíľu ju tam podržal.

Sestrička mu natočila EKG. Bolo takmer normálne. S takým EKG odchádza veľa ľudí domov.

– Pani, – povedala sestrička a vstala, – poďte so mnou. Potrebujem si s vami presne zapísať, čo berie. On si to nepamätá.

Hneď ako sa za nimi zavreli dvere, pán sa vystrel a prehovoril celými vetami.

– Pán doktor, ja viem, že je to srdce. Od leta.

– Prečo ste neprišli skôr?

– Keby som jej to povedal, nepustila by ma ani do pivnice. A v pivnici mám víno.

Chvíľu mlčal. Potom stíšil hlas, hoci sme boli sami.

– A ona má cukor. Nesmie sa rozčuľovať.

Napísal som výmenný lístok na kardiológiu a dal som mu do vrecka nitroglycerín. Ukázal som mu, kedy si ho dať pod jazyk. Kardiológ ho objednal na budúci týždeň.

– Dobre, pôjdem, – povedal. – Ale povedzte jej to vy. Mňa nepočúva.

Pani sa vrátila. Tentoraz si sadla bližšie.

– Tak čo mu je?

– Mali ste pravdu, – povedal som.

– Ja viem.

Pán sa pozrel na mňa. Ja na neho.

Z okna ambulancie vidno tri schody pred vchodom. Na druhom pán zastal. Pani ho bez slova chytila pod pazuchu a počkala, kým sa nadýchne.

Kvety tam neboli.

7. Pre istotu

Pán mal 38 rokov, kašeľ tri dni a hotový plán.

– Dajte mi niečo silné, pán doktor. Antibiotiká. Ja sa poznám. Bez nich to u mňa neprejde.

Teplotu nemal. Hrdlo bolo červené, ako pri nádche býva. Pľúca čisté, hore aj dole, vpravo aj vľavo. Saturácia 98.

– Je to vírus. Na vírus antibiotikum nepôsobí.

– Predchádzajúci doktor mi ich dal vždy.

Vedel som to. Mal som pred sebou jeho kartu. Amoxicilín v novembri, v januári, v marci. Tri roky po sebe, vždy v tých istých mesiacoch.

– A prešlo vám to?

– Prešlo.

– Za koľko?

Chvíľu rátal.

– Za týždeň.

– Bez antibiotika to trvá tiež týždeň.

Pozrel sa na mňa tak, ako sa na mňa pozerali v prvom roku, keď som si pomýlil slovo.

– Vy ste mi asi nerozumeli. Zajtra musím byť v práci.

Rozumel som mu dobre. V Biškeku sa amoxicilín kupoval v stánku vedľa cigariet a

recept nikto nechcel. Neskôr som videl aj ľudí, na ktorých už nezabralo nič z toho, čo sme mali v nemocnici v skrini.

Napísal som mu sirup na kašeľ a povedal, nech príde, ak dostane teploty alebo ak sa mu to do týždňa nezlepší.

Odišiel bez pozdravu. Dvere za sebou nedovrel.

O dva dni mi sestrička bez slova podala svoj mobil. Na internete pribudlo hodnotenie ambulancie. Jedna hviezdička. „Doktor nevie po slovensky a nechce liečiť.“

Prečítal som si to dvakrát. S prvou polovicou by som pred piatimi rokmi súhlasil.

O mesiac prišiel s kolenom. Vyšetril som ho a napísal výmenný lístok na ortopédiu. Vo dverách sa ešte zastavil.

– Ten kašeľ, – povedal. – Prešiel. Za týždeň.

Hodnotenie tam visí dodnes.

8. Mesto, kde sa lieči celý život

V Piešťanoch stojí pri moste socha muža, ktorý láme barlu.

Volajú ho Barlolamač. Je symbolom mesta aj sľubom kúpeľov: prídeš na barlách, odídeš bez nich. Prvý raz som pri ňom stál dlhšie, ako bolo treba. Uhol v kolene, napätie v ramenách, váha na jednej nohe. Ako lekár by som mu odporučil ešte týždeň s barlou.

Bývam tu.

Ráno patrí mesto bielym županom. Hostia z kúpeľných hotelov prechádzajú cez most na ostrov v papučiach, pomaly, so zdvihnutou bradou, ako na premiéru. Nad bazénmi sa v chlade dvíha para a vonia sírou. Voda vyteká z hĺbky taká horúca, že ju musia chladiť, kým do nej niekoho pustia.

Na kolonáde počuť nemčinu, arabčinu aj češtinu. Raz za mnou niekto povedal niečo po rusky a ja som sa otočil skôr, ako som pochopil, že to nepatrí mne.

V meste, kde je každý druhý odniekiaľ, prestal byť môj prízvuk udalosťou. Čašníčka v kaviarni pri kolonáde sa ma nikdy nespýtala, odkiaľ som.

Pre pacientov z okolia sú kúpele niečo medzi liečbou a dovolenkou.

Pán mal 79 rokov a v kúpeľoch bol dvadsaťdvakrát.

– Napíšte mi kúpele, pán doktor. Ako každý rok.

Procedúry poznal lepšie ako ja. Bahno, vaňa, masáž, telocvik. Poznal aj tie, ktoré v cenníku neboli: kde varia najlepšiu kávu, ktorý masér má teplé ruky a v ktorý deň je tanečný večer.

Pozrel som mu röntgen kolena. Medzi kosťami takmer nezostala chrupavka a okraje kĺbu obrástli výrastkami.

– Bahno vám koleno nevylieči.

– Ja viem.

– Tak prečo?

Pozrel sa na mňa so súcitom.

– Keď idem do schodov, bolí. Keď tancujem tango, nebolí.

Keď odchádzal, sledoval som jeho chôdzu. Ľavá noha mierne do strany, kratší krok, ruka hľadajúca zábradlie, ktoré tam nebolo. Tango by som mu nepredpísal. Zakázať som mu ho tiež nevedel.

Návrh na kúpeľnú liečbu má kolónku na indikáciu. Napísal som gonartróza. Tango sa tam nezmestilo.

Večer ma na moste zastavila staršia Nemka s mapou. Spýtala sa po anglicky, kade sa ide na kúpeľný ostrov. Ukázal som jej to rukou a povedal som jej dve slová po slovensky.

– Are you local?

– Skoro, – povedal som.

Interlúdium: Kúriť

Na chodbe pri radiátore stojí pán v bunde. Cítiť z neho cigarety.

Otvorím dvere.

– Tu sa nesmie kúriť! Toto je zdravotnícke zariadenie!

Pán zdvihne prázdne ruky.

– Ja nič nerobím. Ja len stojím.

Upratovačka sa zastaví s mopom v ruke.

– Pán doktor, kúri tu radiátor. Vy myslíte fajčiť.

Pozriem sa na radiátor. Vzduch sa nad ním chveje.

– Tak nech prestane aj on. Je tu dusno.

9. Každý štvrtok

Keď sestrička o siedmej odomykala, stál už pri dverách.

Pán mal 77 rokov a chodil každý štvrtok. Prvý v čakárni, kabát prehodený cez ruku, čiapku v druhej.

Každý týždeň s niečím iným. Raz ho pichalo pod rebrami. Raz mu v noci zvonilo v ľavom uchu. Raz mal pocit, že mu oťažela pravá noha, ale len do schodov. Vyšetril som ho zakaždým celého. Zakaždým odchádzal zdravší ako ja.

V karte mal za štyri roky vyše dvesto zápisov. Tlak, cukor, cholesterol, EKG. Výsledky ako u päťdesiatnika.

– Chodil aj k predošlému doktorovi, – povedala sestrička. – Aj k tomu pred ním.

Raz som mu povedal, nech príde až o mesiac. Prikývol. Na budúci štvrtok o siedmej stál pri dverách. Mal so sebou nový problém a papierik s dátumom o mesiac, preložený na štvoro.

Sedával vždy na tej istej stoličke. Kabát prehodil cez operadlo, čiapku položil na kolená. Rozprával o rebrách, o uchu, o susedovi, ktorý mu cez plot hádže lístie. Nikdy nezostal dlhšie, ako bolo treba.

V novembri prišiel so závratom. Vraj sa mu zatočila hlava, keď sa zohol po noviny.

Pulz som mu chytil zo zvyku, ako každý štvrtok. Pod prstami bežal nerovno: dva údery rýchlo, potom pauza, potom tri.

Minulý štvrtok bežal rovno.

Sestrička mu natočila EKG. Fibrilácia predsiení.

Zavolal som kardiologičke. Prijala ho ešte v ten deň.

Na budúci štvrtok o siedmej stál pri dverách. V ruke mal správu z kardiológie a nový liek, ktorý mi chcel ukázať.

– Dnes mi nič nie je, – povedal. – Len aby ste vedeli.

Kabát prehodil cez operadlo a začal o susedovi.

10. Čo nepochopím

Za šesť rokov som tu pochopil veľa vecí. Tri nie.

Prvá bonboniéra prišla v druhom týždni. Pani ju položila na kraj stola a rýchlo odtiahla ruku, ako sa v kostole vkladá do zvončeka.

Do Vianoc ich bolo štrnásť.

Sestrička otvorila skrinku pod umývadlom. Boli tam ďalšie, uložené podľa dátumu spotreby.

– Tieto pôjdu na pohotovosť, – vysvetlila. – Tieto do lekárne. Tieto mojej svokre.

V máji mi starý pán so zlým kolenom priniesol bonboniéru s preliačinou v pravom rohu. Spoznal som ju. V decembri odišla do lekárne.

Dátum spotreby mala ešte dobrý. Obeh bol rýchlejší ako trvanlivosť.

Jediný dar, ktorý sa v ambulancii naozaj zjedol, bol med. Doniesol ho starý pán z môjho prvého dňa, v pohári od uhoriek, s etiketou napísanou rukou. Sestrička si z neho natierala chlieb celý február.

Nepochopil som, prečo vďaka putuje v čokoláde, ktorú nikto nezje. Keď mi však jedna pacientka raz nepriniesla nič, sestrička sa ma spýtala, čo som jej urobil.

Druhú vec som nepochopil v čakárni.

Do ambulancie sa tu ľudia obliekajú ako na návštevu. Pani, 80 rokov, prišla s čerstvo natočenými vlasmi a v nových pančuchách, ešte so záhybmi od balenia. Kým som jej meral tlak, dvakrát sa ospravedlnila.

– Prepáčte, pán doktor, že som taká.

– Aká?

– Stará.

Tlak mala 130 na 80. Lepší ako ja.

Tretia vec je prievan.

Pacienti mi s úplnou istotou vysvetľovali, kde ich ofúklo. Do krku. Do uší. Do obličiek. Jeden pán ukázal na krížovú kosť a povedal, že ho ofúklo v autobuse, keď niekto pri Hlohovci otvoril okno.

V žiadnej učebnici som prievan ako diagnózu nenašiel. Ani v slovenských. Vysvetľoval som im vírusy, baktérie a svaly. Pozorne počúvali, prikyvovali a pri odchode si pritiahli šál ku krku.

Prvý rok som ráno v ambulancii otváral okno. O pol hodiny bolo zatvorené. Otvoril som ho znova. O pol hodiny bolo znova zatvorené. Nikdy som nevidel, kedy to sestrička urobila.

– Vy ste z hôr, – povedala, keď som sa jej na to konečne spýtal. – Vás už ofúklo všetko.

Minulú zimu som stál doma v kuchyni. Z izby ťahalo cez otvorené okno. Zavrel som ho.

Nikto ma nevidel. Aj tak som sa obzrel.

Interlúdium: Koža

Pán si vyzlečie tričko. Na chrbte má suchú, červenú, šupinatú škvrnu.

Prejdem po nej prstom.

– Máte veľmi suchú kozu.

Pán stuhne.

– Čo mám?

– Kozu. Tu, na chrbte. Treba ju natierať.

Pozrie na sestričku. Sestrička píše.

– Ako často?

– Ráno a večer. A nedrápte ju.

Sestrička vstane, napíše niečo na žltý papierik a prilepí mi ho na monitor.

Prečítam si ho.

– Dobre. Natierajte kožu. Koza je v poriadku.

11. Teraz sa pýtam ja

Na Slovensko som prišiel liečiť Slovákov. Prví ma však našli cudzinci.

Správa sa šírila rýchlejšie ako chrípka: v ambulancii je lekár, ktorý hovorí po anglicky aj po rusky. Šírila sa cez skupiny v telefónoch, cez ubytovne pri fabrikách, cez cigaretové prestávky na linke.

Jedného rána sestrička nakukla do čakárne a vrátila sa s výrazom človeka, ktorý robí inventúru.

– Máme tam Indiu, Ukrajinu a Ekvádor, – povedala. – A pani odvedľa.

Pani odvedľa čakala najdlhšie. Nesťažovala sa. Pozorovala.

Indický inžinier mal 29 rokov a v ruke papier z pohotovosti, ktorý nevedel prečítať. Bol tam týždeň predtým s búšením srdca. Povedali mu niečo po slovensky, potom pomalšie po slovensky, potom hlasnejšie po slovensky. Odišiel s papierom a so strachom.

Prečítal som mu ho po anglicky. EKG v poriadku, štítna žľaza v poriadku, odporúčanie: menej kávy, viac spánku.

Pozrel sa na mňa tak, ako sa pozerá človek, ktorému práve vrátili pas.

– Thank you, doctor. You are the first person who explained me.

Za ďalší mesiac som mu vysvetlil nájomnú zmluvu, list z poisťovne a prečo sa v obchode zelenina váži sama.

– Toto nie je lekárska starostlivosť, – povedala sestrička.

– Je, – povedal som. – Len nemá kód.

Mladá Ukrajinka prišla so synom, ktorý mal horúčku. Najprv skúšala angličtinu, potom pár slov po slovensky.

– Odkiaľ ste? – spýtal som sa.

Až keď som to dopovedal, počul som, čo som sa spýtal. Tisíckrát mi tú otázku položili. Prvýkrát som ju položil ja.

– Z Ukrajiny.

Spýtal som sa, či chce hovoriť po rusky. Chvíľu váhala. Potom prešla do ruštiny, potichu, akoby nás niekto mohol počuť.

Chlapca bolelo hrdlo, nič vážne. Hovorila dvadsať minút. O chlapcovi z toho boli tri.

Vo dverách povedala „ďakujem“ po slovensky. Opatrne, s mäkkým „ď“, ktoré jej ešte nesedelo.

Pani z Ekvádoru sa rozplakala, keď počula, že hovorím po španielsky. Potom sa zasmiala.

– Hovoríte ako Španiel, – povedala.

V Ekvádore to je kompliment len napoly. V Quite som raz bol. Mala pravdu. Aj v jazyku, ktorý som považoval za svoj, som mal prízvuk.

Indický inžinier pri odchode zatlačil do dverí. Dvere sa neotvorili. Bolo na nich napísané „Ťahať“.

Prvý týždeň som do nich tlačil aj ja.

Na druhý deň bol na dverách nový papierik. Pod „Ťahať“ stálo sestričkiným písmom: „Pull“.

ČASŤ III. ČO SOM SI PRINIESOL

12. Jeden pacient, štyri krajiny

Pani mala 56 rokov, bolesť v pravom ramene a sedem minút.

Osemnásť rokov pracovala na linke v automobilke. Prišla rovno z nočnej, v bunde cez pracovné tričko, s pravou rukou pritisnutou k telu.

– Len mi to niečím pichnite, pán doktor. Do pondelka to musí prejsť.

Mám zlozvyk. Keď ma pacient zaujme, v duchu ho na chvíľu pošlem inam.

V Kirgizsku by sa lekár najprv spýtal na deti a pri odchode by mi do auta vložili vrecúško kurutu. V sovietskej nemocnici, kde som začínal, by ležala dvadsaťjeden dní a na linku by sa jej nikto nespýtal. V Španielsku by ju objali a objednali na fyzioterapiu o štyri mesiace.

Vrátil som sa do ambulancie. Zostávalo päť minút.

Poprosil som ju, nech zdvihne ruku. Zdvihla ju pred seba po úroveň pleca a zastala. Keď som zatlačil na úpon svalu nad lopatkou, zatajila dych.

– Koľkokrát za zmenu dvíhate ruku?

Odpovedala bez rozmýšľania, ako na kontrole kvality.

– Štyristodvadsaťkrát. Rátala som.

– Kto vám doma pomáha?

Zasmiala sa. Prvýkrát.

– Doma? Doma pomáham ja.

Ponúkol som jej PN-ku. Odmietla.

– Keď nepôjdem, norma ostane na Zuzke. A Zuzka má malé dieťa.

Injekciu som jej nepichol. Napísal som výmenný lístok na ortopédiu a pár riadkov pre závodnú lekárku s prosbou, aby ju na mesiac preradili na iné miesto na linke. Prečítala si to dvakrát a papier si zložila do vrecka bundy.

– Príďte o mesiac, – povedal som.

Vo dverách ešte raz zdvihla ruku, akoby si overovala, či sa niečo nezmenilo. Ruka zastala na úrovni pleca.

– Vyššie to nejde, – povedala. – Vyššie už linka nesiaha.

13. Čo som si nechal a čo som musel zabudnúť

Z každej medicíny, v ktorej som pracoval, som si niečo priniesol. Niečo som musel nechať na hranici.

Dva roky po operácii prsníka pani pomaly hrubla ľavá ruka. Prsteň už nedala dole. Diagnózu som mal hotovú skôr, ako si vyzliekla kabát.

V Moskve by som ju poslal na lymfológiu. V Španielsku na oddelenie pre lymfedém. Vytlačil som výmenný lístok a podal ho sestričke.

Prečítala ho. Potom ešte raz. Potom sa na mňa pozrela ponad okuliare, pomaly, ako v prvý deň.

– Komu to mám poslať?

– Lymfológovi.

– Takého tu nemáme.

– V okrese?

– Na Slovensku taký odbor nie je.

Chvíľu sme sa na seba pozerali. Pani na nás oboch.

Sestrička vytiahla zo zásuvky zošit s telefónnymi číslami.

– Fyzioterapeutka v nemocnici robí lymfodrenáž. V utorok a vo štvrtok. Zavolám jej.

Do týždňa mala pani prvú drenáž a návlek na ruku. Prsteň si dala dole v marci.

Výmenný lístok na lymfológa mám dodnes v zásuvke.

Pán prišiel ráno s hlavou otočenou doľava. Doprava to nešlo. Večer predtým sa vraj otočil za vnukom na bicykli a niečo mu v krku preskočilo.

Skontroloval som mu reflexy, silu v rukách a citlivosť prstov. Všetko v poriadku.

– Ľahnite si na chrbát. Uvoľnite sa.

– Čo idete robiť?

– Napravím vám to.

Pozrel sa na mňa podozrievavo.

– Všeobecný lekár? To vy smiete?

Vzal som mu hlavu do dlaní a pomaly ju otáčal, kúsok po kúsku, vždy po hranicu bolesti a ešte o milimeter ďalej. Trvalo to desať minút. Nič nepraskalo.

Pán sa posadil. Otočil hlavu doprava. Potom doľava. Potom znova doprava, akoby neveril vlastnému krku.

– Toto robil aj môj dedo, – povedal napokon. – Na dedine ho volali naprávač.

O týždeň sedeli v čakárni traja muži s rovnako stuhnutým krkom. Jeden priznal, že ho poslal sused.

– Ak to takto pôjde ďalej, – povedala sestrička, – napíšeme na dvere aj „Naprávač“.

Do karty som napísal „mobilizácia krčnej chrbtice“.

V pondelok mi sestrička položila na stôl obálku. Odosielateľ: Slovenská zdravotnícka univerzita.

Neotvoril som ju.

14. Papier

Liečiť som už vedel. V ambulancii som sa najprv naučil písať.

Výmenný lístok. Recept. PN-ka, potom jej predĺženie, potom jej ukončenie. Návrh na kúpele. Potvrdenie pre zamestnávateľa, že pacient bol u lekára, a ďalšie pre jeho manželku, že ho musí doma ošetrovať. Posudok k vodičskému preukazu. Posudok k zbrojnému preukazu. Žiadosť o preskúmanie, odpoveď na žiadosť o preskúmanie, žiadosť o doplnenie odpovede.

Moja pečiatka mala kód, ktorý som sa naučil naspamäť skôr ako slovo žltačka.

Jeden týždeň som to rátal. Pri jednom pacientovi som v priemere dlhšie písal, ako som ho vyšetroval. Potom som prestal rátať, lebo aj to by bolo treba niekam zapísať.

Sestrička v papieroch nikdy nezablúdila. Niektoré veci posielala poštou, hoci by sa dali poslať mailom.

– Prečo? – spýtal som sa raz.

– Lebo tak.

Obálka zo Slovenskej zdravotníckej univerzity ležala na stole od pondelka. V utorok bola pod návrhom na kúpele. V stredu pod tromi PN-

kami. Každé ráno ju sestrička vytiahla a položila navrch. Každé dopoludnie ju niečo znova zasypalo.

Vo štvrtok prišiel pán, ktorý tancuje tango. Priniesol tlačivo z tanečného klubu seniorov: lekár potvrdzuje, že pacient je zdravotne spôsobilý na pohybovú aktivitu.

– Toto podpíšete? – spýtal sa opatrne. Vedel, čo si myslím o jeho kolene.

Prečítal som si ho dvakrát. Dole bola kolónka na poznámky.

Podpísal som. Do poznámky som napísal: „Do schodov pomaly.“

V piatok večer v ambulancii nikto nebol. Odložil som pečiatku, vypol monitor a vytiahol obálku spod kôpky.

Bol v nej jeden papier. Jediný za celý rok, ktorý som nemusel podpísať ja.

Neprospel som.

Koľko bodov mi chýbalo, tam nestálo. V Španielsku sú staré testy verejné a knihy k nim sa predávajú v kníhkupectve. Tu som sa učil z toho, čo si zapamätali tí, čo išli predo mnou.

Niekedy si predstavím dvadsať tunajších primárov, každého s tridsiatimi rokmi v jednom odbore, ako sedia na tej chodbe a vyfarbujú

krúžky. Neviem, koľkí by prešli. Viem, ktorí by sa smiali potichu.

V pondelok ráno bolo v čakárni sedemnásť ľudí. Na enzým sa nespýtal ani jeden.

Interlúdium: Trus

Pacient sa pozerá na ihlu a bledne.

– Nebojte sa. Vy predsa nie ste trus.

Pacient stuhne.

Sestrička sa ku mne nakloní, potichu, aby to nepočula čakáreň:

– Trus je to, čo nechá krava na lúke. Zbabelec sa povie zbabelec.

Natiahnem liek do striekačky.

– Dobre. Tak vy nie ste ani jedno. Zatiaľ.

15. Chrbát v pondelok

Chrbát bolí najčastejšie v pondelok.

Potom pred Vianocami, pred predĺženým víkendom a v máji, keď hrá Slovensko hokej.

Prichádzajú mladí muži medzi dvadsiatkou a tridsiatkou, často z toho istého skladu za mestom. Hovoria tie isté vety v tom istom poradí. Nemôžem sa ohnúť. Ťahá mi to do nohy. Neviem si ani zaviazať topánky.

Ten žáner poznám z domu. Najlepších simulantov som videl na odvodoch. Mali devätnásť rokov a o vlastnej chrbtici vedeli viac ako ja. Tunajší sú proti nim úprimní.

Jeden si ľahol na lehátko. Keď som mu dvíhal vystretú nohu, pri štyridsiatich piatich stupňoch povedal „au“. Presne tam, kde to pri tomto teste býva.

Potom si sadol a obúval sa. Predklonil sa až po šnúrky. Nezabolelo ho nič.

– Na koľko dní mi ju dáte? – spýtal sa, ešte so šnúrkou v ruke.

PN-ku som mu nedal. Do karty som napísal, čo som našiel, a odporučil cviky a ibuprofén. Odišiel s tvárou človeka, ktorému niekto zrušil týždeň.

Policajt nie som. Na kontroly má Sociálna poisťovňa vlastných ľudí. Ja píšem do karty, čo nájdem.

V ten istý pondelok sedel v čakárni ešte jeden zo skladu. O nič nežiadal. Do ambulancie vošiel bokom, s rukou na stehne, a na stoličku si sadal na dvakrát. Kým som ho vyšetril, na čele mal pot.

PN-ku som mu napísal skôr, ako o ňu stihol požiadať. Prekvapilo ho to.

Na budúci pondelok prišli zo skladu dvaja. Chrbát nespomenuli. Chceli si dať zmerať tlak.

Zmeral som ho obom. Obaja ho mali v poriadku.

16. Pacient s prízvukom

Liečim Slovákov. Keď som lekára potreboval ja, letel som do Istanbulu.

Ranným letom z Viedne, späť večer alebo na druhý deň. Na letisku ma čakala koordinátorka s tabletom a s mojím menom napísaným správne. Hovorila po anglicky, po rusky a po turecky.

O deviatej som mal odber krvi. O jedenástej magnetickú rezonanciu. O tretej som sedel u lekára, ktorý si na mňa vyhradil štyridsať minút a ani raz sa nepozrel na hodinky. Na stole stál čaj v pohári v tvare tulipánu.

Výsledky som mal v telefóne skôr, ako som vyšiel z budovy. Zaplatil som kartou. Večer som bol doma.

V Istanbule som bol pacient s prízvukom. Moja angličtina mala ruský prízvuk, ich ruština turecký. Rozumeli sme si výborne.

Ráno o pol ôsmej som sedel na svojej strane stola.

Pani mala 61 rokov a koleno, ktoré ju v noci budilo. Potrebovala magnetickú rezonanciu. Sestrička obvolala tri nemocnice. Najbližší termín bol o štyri mesiace a ten bol z nich najlepší.

– A čo mám robiť dovtedy?

– Šetriť koleno. Brať lieky. Čakať.

Prikývla. Potom sa na mňa pozrela.

– A vy, pán doktor? Kam chodíte k lekárovi vy?

– Do Istanbulu.

Pozrela sa na mňa bez závisti.

– No, – povedala. – To si môže dovoliť doktor.

Termín som jej zapísal do karty.

17. Čo tu robia lepšie

O tom, čo tu nefunguje, mi pacienti hovoria každý deň. O tom, čo funguje, nehovorí nikto.

V apríli prišiel pán, ktorý chodil k tlačiarni. Bez bundy. Kľúče nechal v aute.

Sadol si skôr, ako som mu to ponúkol.

– Máte sedem minút? – spýtal sa.

Mal som. Vraj už spí. Opasok mal na tej istej dierke ako v januári. Zvyšok času sme sa rozprávali o rybách.

Pána s päsťou na hrudnej kosti si kardiológ nechal hneď pri prvej návšteve. Stent dostal ešte v ten týždeň. Keď ide o srdce, tunajší systém sa zrazu pohybuje rýchlo a bez faktúry.

V máji prišli obaja. Pani si sadla rovno vedľa neho, nie k stene.

Pri odchode som ich odprevadil k dverám. Na druhom schode pán zastal.

– Už nemusíš, – povedala pani.

– Ja viem, – povedal. – Zvyk.

Pani z linky prišla presne o mesiac, ako sme sa dohodli. Závodná lekárka ju preradila na kontrolu kvality. Ortopéd jej pichol injekciu do ramena.

– Pozrite, – povedala ešte vo dverách.

Zdvihla ruku. Prešla úroveň pleca, na chvíľu zastala, akoby čakala, že ju niečo zastaví, a išla ďalej, až kým sa končekmi prstov nedotkla zárubne.

– Vyššie, ako siaha linka, – povedala.

Interlúdium: Cholesterol

Pán položí na stôl výsledky. Cholesterol 8,2.

– Menej masti, – poviem. – Menej klobás.

– Rozumiem, pán doktor.

O tri mesiace: 7,9.

– Lepšie, – poviem.

– Lepšie, – prikývne.

Pri odchode položí na stôl balíček zabalený v novinách. Vonia cesnakom a dymom.

– Čo je to?

– Klobása. Domáca, zo zabíjačky. Ale chudá.

– Chudá klobása neexistuje.

Pán sa zatvári dotknuto.

– Ďakujem, – poviem a vezmem balíček. – Zjem ju namiesto vás.

ČASŤ IV. ČO ZOSTÁVA PO PROTOKOLE

18. Snímka

Kovový klinec v ramennej kosti vyzerá na röntgene ako niečo, čo tam patrí. Rovný, svetlý, presný. Okolo neho má byť kosť.

Mala 34 rokov a ruku v šatke. Pred tromi mesiacmi spadla z bicykla a zlomenú kosť jej spevnili klincom. Odvtedy ju ruka bolela. Ortopéd jej povedal, že to po operácii tak býva. Niekedy to tak naozaj býva.

Ku mne prišla po recept na tabletky proti bolesti. Tie od ortopéda jej došli.

Kým si vyzliekala sveter, zvraštila tvár. Koža nad jazvou bola teplejšia ako na druhej ruke. O toľko, že to človek nájde, len keď to hľadá.

– Máte teploty?

– Večer trochu. Myslela som, že ma ofúklo.

Poslal som ju na krv a na röntgen ešte v ten deň. CRP mala 180.

Na snímke bol klinec rovný a svetlý, presne taký, ako ho tam dali. Kosť okolo neho na jednom mieste riedla a strácala okraje, akoby sa rozpúšťala.

Volal som do nemocnice sám. Lekár na príjme sa ma spýtal, či som si istý.

Bol som.

Odišla ešte v to popoludnie. Vo dverách mi zakývala zdravou rukou.

Zomrela o päť dní. Infekcia sa dostala do krvi skôr, ako ju stihli zastaviť.

Dozvedel som sa to zo správy z nemocnice. Prišla poštou ako všetky ostatné, v bielej obálke s okienkom.

Prečítal som si svoj zápis z toho dňa. Teplota kože, teploty večer, CRP, snímka, telefonát. Všetko bolo správne a včas.

V noci som si ho prečítal ešte raz.

Na druhý deň mi sestrička uvarila kávu. Bez mlieka. Nespýtala sa.

O mesiac mi počítač pripomenul jej kontrolu.

19. Svoji

Najprv priviedla suseda.

Bývali o dvere vedľa seba tridsať rokov. Pán mal 74 rokov, závrat každé ráno pri vstávaní a o mne zjavne počul viac, ako by som chcel.

– Ten od Rusov? – spýtal sa sestričky ešte vo dverách, akoby som tam nebol.

– Z Kirgizska, – povedala sestrička. – Sadnite si, Jožko.

Závrat bol z ucha. Štyri minúty na lehátku a bolo po ňom. Pán sa postavil, potom ešte raz, a pozrel sa na ňu.

– No. Aspoň niečo.

Potom prišli kamarátky. Jedna s kolenom, druhá s tlakom, tretia, ako sa ukázalo, len pozrieť. V čakárni sedeli vedľa seba s kabelkami na kolenách, a keď som otvoril dvere, zmĺkli všetky naraz.

Tretia napokon prišla dnu tiež. Nič jej nebolo. Chvíľu si ma prezerala.

– A vy tu ostanete? – spýtala sa.

Povedal som, že áno.

Napokon priviedla sestru. Vlastnú.

Mala 71 rokov a ruky schované v rukávoch. Keď si ich musela vytiahnuť, aby som jej zmeral

tlak, pravá sa jej triasla. Najviac vtedy, keď na ňu niekto pozeral.

Sestrička tentoraz nesedela za počítačom. Stála pri dverách a nič si nezapisovala.

Bol to tremor, ktorý nie je nebezpečný. Len nepríjemný. Šálku musela držať oboma rukami a pred ľuďmi už rok nepila kávu. Napísal som jej liek a ukázal, ako si ruku oprieť o stôl, keď píše.

Pri odchode mi podala ruku. Druhou si pridržiavala zápästie, aby sa netriasla. Sestrička už bola na chodbe.

– Ona vás chváli, – povedala potichu. – A to ona nerobí.

Na druhý deň som na svojom monitore našiel papierik jej písmom. Jedno slovo, správne napísané: „Ďakujem“.

Interlúdium: Voňať

Pacientka si natrie masť na predlaktie a privonia k nej.

– Pán doktor, tá masť pekne vonia.

Siahnem po recepte.

– Prepáčte. Napíšem vám inú.

– Ale veď ja som ju pochválila!

Sestrička mi bez slova prilepí na monitor žltý papierik: „voňať = dobre“.

Prečítam si ho dvakrát.

– Dobre. Masť si nechajte. Ale okno aj tak otvorím.

20. Druhé poschodie bez výťahu

Pani mala 86 rokov a tridsaťštyri schodov medzi sebou a ulicou.

Pri prvej návšteve som ich rátal, lebo som bol na vrchu zadýchaný a chcel som vedieť prečo. Ona ich naposledy rátala pred dvoma rokmi, keď ešte išla dolu.

Odvtedy chodil svet hore k nej. Poštárka v pondelok, susedka s nákupom v stredu a v piatok, ja raz za mesiac. Syn z Anglicka volal v nedeľu o šiestej. Telefón mala na stolíku pri okne, aby nemusela vstávať.

Srdce mala unavené, ale v rovnováhe. Členky sotva opuchnuté, pľúca čisté, tlak lepší ako minulý mesiac. Do karty som písal „stav stabilizovaný“. Bola to pravda.

Z okna videla na zastávku, na pekáreň a na lavičku, na ktorej každé ráno sedel ten istý pán so psom. Ľudí na chodníku poznala podľa krokov. Keď som raz prišiel o hodinu skôr, vedela to ešte pred zvončekom.

– Vy chodíte rýchlo, – povedala. – Ako keby vás niekto naháňal.

Na stole vždy stáli dve šálky. Káva bola hotová skôr, ako som vyšiel na prvé poschodie. Vedľa bábovka od susedky, nakrájaná na rovnaké kúsky.

– Ja už sladké nejem, – povedala. – To je pre vás.

Meranie tlaku trvalo dve minúty. Káva dvadsať.

Rozprávala o manželovi, o tancovačkách, na ktoré sa kedysi chodilo pešo do vedľajšej dediny, a o vnúčatách v Manchestri. Vraj hovoria po slovensky s anglickým prízvukom. Smiala sa pri tom a pozerala na mňa.

Na lieky som jej nemal čo pridať. Na schody tiež nie.

Pri odchode ma vyprevadila k dverám bytu. Ďalej nie.

Na schodoch som ich znova rátal. Tridsaťštyri. Dolu sa ide rýchlejšie.

Z ulice som sa pozrel hore. Stála v okne.

21. Telefonát o tretej

Telefón zazvonil o 3:12. Číslo som nepoznal. Hlas áno.

– Pán doktor, tu je dcéra. Otec povedal, aby som zavolala vám.

Starý pán z môjho prvého dňa. Ten s košeľou, ktorá voňala dymom a senom. Číslo som mu dal pred mesiacom, keď už do ambulancie nevládal prísť.

Cesta trvala dvadsaťdva minút. Na ceste nebol nikto, len srnka pri lese, ktorá sa na mňa pozrela a nepohla sa.

Dom na kraji dediny, svetlo iba v jednom okne. Pri plote stáli úle prikryté na zimu.

V izbe bolo teplo. Na stolíku horela sviečka. Hlavné svetlo ho pálilo do očí.

Ležal na chrbte, ruky na perine. Dýchal plytko, s dlhými prestávkami, ktoré poznám. Každá ďalšia bola o niečo dlhšia.

Dcéra sedela pri posteli. Zať stál pri okne. Na schodoch sedel vnuk v pyžame a nik ho neposlal spať.

Tašku s liekmi som neotvoril.

Na chvíľu otvoril oči. Pozrel sa na mňa a spoznal ma.

– Doktor z Ďaleka, – zašepkal.

Dcéra sa zasmiala a rozplakala zároveň.

Sadol som si k posteli. Nevedel som, čo mám robiť s rukami. Položil som ich na kolená. Potom jednu na jeho.

Ruka bola ľahká a teplá a na dlani stále drsná.

Prestávky sa predlžovali. Okolo pol piatej prišla jedna, po ktorej už nebolo nič.

Dcéra sa na mňa pozrela. Prikývol som.

Vnuk na schodoch sa postavil a išiel do kuchyne postaviť vodu na čaj. Nikto mu to nepovedal.

Čas som si zapísal až v aute.

Na operadle stoličky visela jeho košeľa. Na manžete mala zaschnutú kvapku vosku.

22. Ruky

Moje ruky sú o tridsať rokov staršie ako moja slovenčina.

Naučili sa veci, na ktoré nemám slová ani po rusky. Vedia, aký je okraj pečene, keď je zdravá, a aký, keď už nie je: tvrdší a ostrejší, ako hrana stola pod obrusom. Vedia nájsť pulz na nohe, ktorý sa skrýva. Vedia, kedy je studený pot strach a kedy srdce.

Keď mi pacient pri dverách podá ruku, moje ruky vedia viac ako ja. Slabý stisk u muža, ktorý mi minulý rok takmer rozdrvil prsty, som si zapísal skôr, ako si sadol.

V Španielsku sa naučili objať. Tu sa naučili počkať, kým pacient podá ruku sám.

Minulú zimu som si na chrbte ľavej ruky všimol hnedú škvrnu, ktorú som predtým nemal. Poznám ju. Zapisujem ju do kariet iným.

Raz o štvrtej ráno nevedeli, čo majú robiť. Položil som jednu na cudziu ruku.

Medzi pacientmi si ich umývam tridsať sekúnd. Teplá voda, mydlo, prsty, palce, zápästia.

Tridsať sekúnd, keď sú len moje.

Epilóg. Odtiaľto?

Bol to obyčajný utorok. V čakárni dvanásť ľudí, na monitore dva papieriky, za oknom dážď.

Posledný pacient bol nový. Tridsaťpäť rokov, prisťahoval sa za prácou z východu, v ruke kartičku poistenca a prázdnu kartu.

Kým som mu meral tlak, počúval som, ako hovorí. Mäkké „ľ“, iná melódia, slová, ktoré tu nikto nepoužíva.

Potom som prehovoril ja. Tri vety, možno štyri.

Pozrel sa na mňa.

– Pán doktor, vy nie ste odtiaľto. Odkiaľ ste?

Nadýchol som sa. V hlave sa mi otvorila mapa.

Sestrička od počítača, ani nezdvihla hlavu:

– Od nás.

Neopravil som ju.

– A vy? – spýtal som sa ho.

Zasmial sa.

– Ja? Ja ešte nie.

– To príde, – povedal som. – Sadnite si. Čo vás trápi?

O autorovi

Dr. Erkin je lekár s viac ako tridsaťročnou praxou. Pochádza z Kirgizska. Jeho profesijná cesta viedla cez Moskvu, Petrohrad, Španielsko, Soul a Quito až na Slovensko. Žije v Piešťanoch a pracuje ako všeobecný lekár pre dospelých.

drerkin.eu

„Pán doktor, vy nie ste odtiaľto.“

Túto vetu počul tisíckrát. V čakárni, v lekárni, pri pokladni. Po tridsiatich rokoch medicíny v Kirgizsku, Moskve a Španielsku prišiel do slovenskej ambulancie a zistil, že vie liečiť, ale nevie povedať „žltačka“.

Krátke príbehy o pani, ktorá nosí v igelitke manželove lieky. O bonboniérach, ktoré kolujú rýchlejšie, ako stihnú expirovať. O prievane, ktorý v žiadnej učebnici nenájdete. O sestričke, ktorá opravuje doktorovu slovenčinu žltými papierikmi. A o skúške, na ktorej tridsať rokov praxe nestačilo.

Dr. Erkin

Lekár s viac ako tridsaťročnou praxou. Pochádza z Kirgizska. Jeho profesijná cesta viedla cez Moskvu, Petrohrad, Španielsko, Soul a Quito až na Slovensko. Žije v Piešťanoch a pracuje ako všeobecný lekár pre dospelých.

drerkin.eu